

§ 92

Remiss av Post och Telestyrelsens rapport Stöd till utbyggnad av infrastruktur för mobila tjänster, Fi2026/00227

Dnr RUN-00244-2026

Regionala utvecklingsnämndens beslut

Regionala utvecklingsnämnden beslutar att:

1. lämna yttrande enligt förslag i bilaga
2. paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Yttrande till beslutsförslaget

Region Norrbotten delar i allt väsentligt Post och Telestyrelsens problembeskrivning. Bristande täckning och kapacitet längs vägar och järnvägar utgör ett konstaterat marknadsmisslyckande som drabbar glest befolkade län som Norrbotten hårdast. Att staten tar ansvar för de stråk där kommersiella förutsättningar saknas är nödvändigt och välmotiverat. Region Norrbotten tillstyrker förslaget i sina huvuddrag, men under förutsättning att modellen kompletteras med mekanismer som säkerställer en geografiskt rättvis fördelning.

Sammanfattning

Region Norrbotten delar i allt väsentligt Post och Telestyrelsens, PTS, problembeskrivning. Bristande täckning och kapacitet längs vägar och järnvägar utgör ett konstaterat marknadsmisslyckande som drabbar glest befolkade län som Norrbotten hårdast. Att staten tar ansvar för de stråk där kommersiella förutsättningar saknas är nödvändigt och välmotiverat.

Samtidigt har Region Norrbotten en grundläggande invändning: den föreslagna tilldelningsmodellen riskerar i sin nuvarande utformning att styra stödet bort från just de områden som har det största behovet och den största samhällsnyttan. När hela landet utgör ett enda utlysningssområde och tilldelningen sker efter lägsta sökta genomsnittsstöd per kilometer, missgynnas systematiskt de långa, glesa och kostnadsdrivande sträckorna i norra Sverige. Detta trots att stödets uttalade syfte är att minska geografiska ojämlikheter. Modellen riskerar därmed att förstärka snarare än att överbrygga den digitala klyftan mellan stad och land.

Region Norrbotten tillstyrker förslaget i sina huvuddrag, men under förutsättning att modellen kompletteras med mekanismer som säkerställer en geografiskt rättvis fördelning.

Ärendet

Regeringens uppdrag till PTS att utreda förutsättningarna för ett statligt stöd till utbyggnad av infrastruktur för mobila tjänster bör ses i ljuset av den ökade betydelse som digitaliseringen idag har för samhällsutvecklingen. Mobilnäten utgör samhällsviktig infrastruktur, och i takt med att näten blir mer avancerade ökar också kraven på att de är tillgängliga och har tillräcklig kapacitet överallt där behov finns. Såväl verksamheter som privatpersoner ska kunna använda och vidareutveckla de digitala möjligheter som samhället erbjuder. Ett statligt stöd med syfte att stärka mobilnätens täckning och kapacitet även där kommersiella villkor saknas kan därmed ses som ett uttryck för samhällets syn på mobilnätens växande betydelse för Sveriges fortsatta digitala utveckling.

Region Norrbotten instämmer i PTS analys att Sveriges demografiska och geografiska förutsättningar gör att marknadsdrivna investeringar inte kan förväntas ge en jämlig täckning och kapacitet i hela landet. PTS konstaterar att 56 procent av samtliga bilvägar och 38 procent av järnvägarna saknar funktionell täckning i frekvensband över 1 GHz, och att andelen för större vägar och järnvägar sammantaget är 27 procent. Dessa brister är som störst där avstånden är längst och befolkningen glesast, vilket i praktiken innebär Norrbotten och övre Norrland.

Region Norrbotten delar uppfattningen att digital konnektivitet i transportstråk är en strategisk förutsättning för fungerande regionala arbetsmarknader och kollektivtrafik. Men stråken handlar inte enbart om pendling. De är i lika hög grad näringslivets transport- och verksamhetsstråk. Längs med och i anslutning till vägar och järnvägar bedrivs åkeri, skogsbruk, entreprenad, handel och besöksnäring. Dessa företag är beroende av stabil uppkoppling i fordon, maskiner och ute i fält. Inte minst för att hantera order, positionering, fjärrstyrning och realtidsdata. Det är i glest befolkade regioner med stora avstånd, som Norrbotten, som uppkopplingens kvalitet får störst betydelse. Inriktningen på vägar och järnvägar, inklusive sträckor i det transeuropeiska transportnätet (TEN-T), är därför rätt avvägd. Men, dess fulla värde realiseras först när uppkopplingen fungerar även för det näringsliv som verkar längs och bortom stråken. Det är därför avgörande att stödet utformas så att det får faktiskt genomslag. I de kommande avsnitten utvecklar Region Norrbotten de förhållanden som behöver hanteras för att stödet ska leva upp till sitt eget syfte.

Sammanfattning av Region Norrbottens yrkanden

Region Norrbotten tillstyrker förslaget i dess huvuddrag och yrkar att regeringen, innan ett eventuellt införande och notifiering, säkerställer följande:

1. **Geografiskt rättvis fördelning.** Att tilldelningsmodellen kompletteras med en geografisk fördelning av medlen genom regionala delutlysningar eller en bestämd andel till norra Sverige. Så att de mest underförsörjda stråken inte konkurreras ut i en nationell utlysning.
2. **Obligatoriskt avdrags-/viktningssystem.** Att avdragssystemet, om en nationell rangordning behålls, görs obligatoriskt, transparent och fastställt före utlysningen, med viktning som kompenserar för glesbygdens kostnadsstruktur.
3. **Tak per stödsökande.** Att ett stödtak per stödsökande införs för att motverka oproportionerlig koncentration av medel.

4. **Höjd ambition för industristråk.** Att modellen som lägsta nivå inte utesluter infrastruktur med högre prestanda, och möjliggör regional/industriell medfinansiering och högre kravnivå där den gröna omställningens behov motiverar det.
5. **Strategiska urvalskriterier utöver trafikflöde.** Att en ÅDT-gräns kompletteras med kriterier som enda förbindelse, TEN-T-tillhörighet, samhällsviktig funktion och näringslivsstråk.
6. **Bättre värdering av glesbygdens samhällsnytta.** Att prioriteringsmodellen fångar areella näringar, rennäring, spridd industri och besöksnäring som idag underskattas av adressbaserade parametrar.
7. **Prioritet för norra TEN-T-stråk och samordnat försvarssamråd.** Att Malmbanan, Norrbottenbanan, E4, E10 och E45 ges uttrycklig prioritet, och att försvarssamråd hanteras tidigt så att det inte blockerar utbyggnad.
8. **Regionerna som remissinstans i den geografiska avgränsningen.** Att regionerna ges en formell roll i samrådet om målområden, och att inrapporterade utbyggnadsplaner prövas strikt och dokumenterat.
9. **Täckning av faktiska driftskostnader i norr.** Att stödberättigade kostnader genuint täcker den högre långsiktiga driftskostnaden för avlägset belägna anläggningar.
10. **Tidsgränser anpassade till norra Sveriges byggsäsong.** Att stödets tidsgränser tar hänsyn till att tjälen begränsar grävsäsongen, och att en kort byggsäsong erkänns som godtagbar omständighet vid bedömning av leveranstider och återlämning.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget bedöms inte medföra några direkta ekonomiska konsekvenser för Region Norrbotten.

Jämställdhetsperspektiv

Förslaget bedöms inte medföra några konsekvenser ur jämställdhetsperspektiv.

Barnrättsperspektiv

Förslaget bedöms inte medföra några konsekvenser för barn.

Beslutsunderlag

1. Remissyttrande Post och Telestyrelsens rapport Stöd till utbyggnad av infrastruktur för mobila tjänster, Fi2026/00227
2. RAPPORT Stöd till utbyggnad av infrastruktur för mobila tjänster

Protokollsutdrag skickas till

Finansdepartementet

Funktionsbrevlåda Utvecklanorrbotten

Regional Utvecklingsdirektör